

Genç futbolcu transferi ve göçü: Umuda yolculuk mu, emek sömürüsü mü?

Mustafa DEMİR¹, Muazzez ŞAŞMAZ ATAÇOCUĞU¹, Okan KILIÇKAYA²

¹Marmara Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, İstanbul, Türkiye

²İstanbul Gelişim Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, İstanbul, Türkiye

Araştırma Makalesi/Research Article

DOI: 10.70736/jrolss.527

Gönderi Tarihi/ Received:
22.09.2024

Kabul Tarih/ Accepted:
18.02.2025

Online Yayın Tarihi/ Published:
25.03.2025

Öz

Günümüzde, genç futbolcuların transfer süreçleri, önemli sorun olarak karşılaşılmaktadır. Bu bağlamda, futbolcuların transfer olduklarında karşılaştıkları zorluklar, umuda yolculuk ile emek sömürüsü arasındaki gerilim üzerinden şekillenmektedir. Mevcut çalışmada bu iki kavram üzerinden futbolcuların transfer süreçlerine odaklanılmıştır. Bu bağlamda çalışmanın amacı, genç futbolcuların transfer süreçlerini sosyo-ekonomik bir çerçevede ele alarak, bu sürecin 'umuda yolculuk' mu 'emek sömürüsü' mü olduğu sorusuna yanıt aramaktır. Çalışmada, özellikle Afrikalı futbolcuların Avrupa liglerine transfer süreçleri incelenerek, futbolcu göçünün ekonomik, sosyal ve kültürel dinamikleri değerlendirilmektedir. Araştırmada, Transfermarkt.de web sitesinden 1995 - 2024 yılları arasında gerçekleşen transfer verileri toplanmış ve bu veriler betimsel istatistik analizi yöntemiyle değerlendirilmiştir. Çalışmada nicel araştırma yöntemi kullanılmış ve betimsel istatistik analizi yöntemi ile futbolcu transferleri; transfer ücreti, oyuncu ulusu ve transfer yapılan ligler açısından kategorize edilerek analiz edilmiştir. Bulgular, Afrikalı futbolcuların düşük maliyetlerle veya bonservissiz şekilde Avrupa'ya transfer edildiğini ve bu durumun Avrupa'nın büyük ligleri için ekonomik avantaj yarattığını göstermektedir. Ayrıca, literatürdeki tartışmalara değinilmiş ve transfer sürecinin, bir yandan emek sömürüsüne, diğer yandan futbolcuların hayallerini gerçekleştirme çabalarına dönüşen "umuda yolculuk" durumu netleşmiştir. Bu çerçevede, Sonuç bölümünde, transfer süreçlerinin olumsuz etkilerini gözler önüne seren bulgulara yer verilmiş, aynı zamanda sorunların çözülmesi adına öneriler geliştirilmiştir. Yerel liglerin cazip hale getirilmesi, maaş artışlarının sağlanması, UEFA ve FIFA'nın uluslararası genç futbolcu transferlerini sınırlamaya yönelik etkili tedbirler alması gerektiği vurgulanmıştır. Ayrıca, futbolcu alım sürecinin yalnızca ekonomik kriterlerle değil, sosyo-tarihsel dinamiklerle de ele alınması gerektiği, bu alanda yapılacak araştırmaların faydalı olacağı ifade edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Emek sömürüsü, futbol, futbolcu göçü, göç, transfer

The transfer and migration of young footballers: A journey of hope or labour exploitation

Abstract

In the contemporary football environment, the transfer processes of young players have come to the fore as a matter of considerable concern. Within this context, the challenges faced by players during transfers are shaped by a tension between a "journey of hope" and "labor exploitation." This study aims to explore this phenomenon by examining the transfer processes of footballers through the lens of these two concepts. The primary objective of the present study is to ascertain whether the transfer journeys of young players constitute a pathway to opportunity or a form of labour exploitation. To this end, the processes will be examined within a socio-economic framework. The study will particularly examine the transfer trajectories of African footballers to European leagues, assessing the economic, social, and cultural dynamics of football migration. The transfer data from 1995 to 2024 were collected from the website Transfermarkt.de and analysed using descriptive statistical methods. A quantitative research design was employed, and the transfer data were categorised and analysed based on transfer fees, player nationality, and the leagues involved. The findings reveal that African players are often transferred to Europe at low costs or on free transfers, which creates a significant economic advantage for the major European leagues. A review of the extant literature further illuminates the dual nature of the transfer process, which, on the one hand, reflects labour exploitation and, on the other, embodies the pursuit of dreams, thus characterising a "journey of hope." The study's conclusions underscore the deleterious consequences of prevailing transfer practices and put forward policy recommendations that seek to remedy these issues. It is asserted that local leagues should be rendered more appealing, salary enhancements should be guaranteed, and that UEFA and FIFA should implement effective regulations to restrict international transfers of young players. Furthermore, it is contended that player recruitment processes should not be predicated exclusively on economic criteria, but should also take into account socio-historical dynamics. The call for further research in this domain is made to enhance comprehension and address the intricacies inherent in these matters.

Keywords: Football, football player migration, labour exploitation, migration, transfer

Sorumlu Yazar/ Corresponded Author: Mustafa DEMİR, E-posta/ e-mail: mustafabii@yahoo.com

GİRİŞ

Futbol, günümüzde yalnızca bir spor dalı olmanın ötesine geçmiş; ekonomik, kültürel ve sosyal etkileriyle küresel ölçekte büyük bir endüstri halini almıştır. Bu endüstrinin merkezinde ise futbolcu transferleri ve özellikle genç futbolcuların uluslararası hareketliliği önemli bir yer tutmaktadır. Özellikle Batı Afrika gibi bölgelerden Avrupa'ya yönelen futbolcu göçü hem bir umut yolculuğu hem de ciddi riskler barındıran karmaşık bir süreç olarak karşımıza çıkmaktadır (Darby ve ark., 2024; Esson, 2015). Bu süreç, bir yandan oyunculara profesyonel gelişim ve ekonomik kazanç açısından fırsatlar sunarken; diğer yandan sömürü, güvencesizlik ve insan hakları ihlalleri gibi sorunlarla da iç içedir (Okwechime & Adetiloye, 2019).

Futbolcu göçü, sosyo-ekonomik eşitsizlikler, küresel rekabet dinamikleri ve uluslararası spor politikaları gibi çok katmanlı etkenlerin şekillendirdiği bir olgudur. Bu bağlamda, Silk ve Andrews (2012) tarafından geliştirilen Ayak Değişimi Teorisi (Feet Exchange Theory), futbolcuların fiziksel yeteneklerinin ekonomik, sosyal ve kültürel sermayeye dönüştürülmesini açıklayan önemli bir kuramsal çerçeve sunmaktadır. Teori, genç futbolcuların gelişmiş liglere göçünü hem bir fırsat hem de bir sömürü aracı olarak ele alır (Poli, 2010; Richardson ve ark., 2012). Bu bağlamda, futbolcu göçü yalnızca bireysel kariyer gelişimi değil, aynı zamanda bilgi transferi, ulusal takım performansı ve küresel futbolun yapısal eşitsizliklerini de içeren geniş kapsamlı bir olgu olarak değerlendirilmektedir (Berlinschi ve ark., 2013; Lago-Peñas ve ark., 2019).

Son yıllarda, FIFA ve UEFA gibi uluslararası yönetim organlarının genç futbolcuların korunmasına yönelik çeşitli düzenlemeleri gündeme gelmiştir. Ancak, bu politikaların etkinliği ve uygulanabilirliği halen tartışmalıdır (Okwechime & Adetiloye, 2019). Özellikle 2020 sonrası dönemde, futbolcu hakları, genç oyuncuların göç süreçleri ve etik transfer uygulamaları üzerine yapılan çalışmalar artmakla birlikte, bu alanda halen önemli bir literatür boşluğu bulunmaktadır (Lally ve ark., 2022; Darby ve ark., 2024).

Bu çalışmada, genç futbolcuların uluslararası transfer süreçleri Ayak Değişimi Teorisi bağlamında analiz edilerek; futbolcu göçünün sosyo-ekonomik boyutları, fırsatlar ve riskler dengesi, bilgi aktarımı ve sömürü ilişkileri gibi yönleriyle kapsamlı bir değerlendirme yapılması amaçlanmaktadır. Böylelikle, hem literatürdeki teorik boşluklara katkı sunmak hem de uygulayıcılar için politika geliştirmeye yönelik çıkarımlar üretmek hedeflenmektedir.

Bu çalışmanın temel amacı, genç futbolcuların transfer süreçlerini ekonomik, sosyal ve kültürel yönleriyle incelemek ve bu süreçlerin Ayak Değişimi Teorisi bağlamındaki karşılıklarını ortaya koymaktır. Çalışma aşağıdaki araştırma sorularına odaklanmaktadır:

1. Genç futbolcuların uluslararası transferleri hangi faktörler tarafından şekillendirmektedir?
2. Futbolcu göçü, sporcu gelişimi ve sosyal hareketlilik açısından nasıl fırsatlar ve riskler barındırmaktadır?
3. FIFA ve UEFA'nın düzenlemeleri, genç futbolcuların haklarını ne ölçüde korumaktadır?

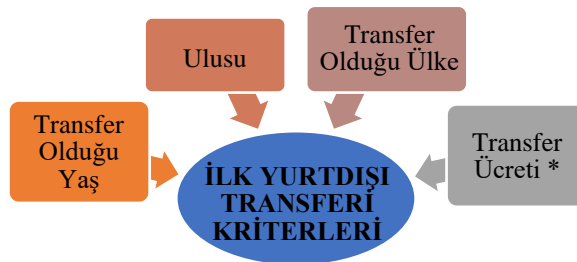
Bu sorular doğrultusunda elde edilecek bulgular hem futbolcu göçü literatürüne hem de spor politikalarının geliştirilmesine önemli katkılar sağlayacaktır.

YÖNTEM

Araştırma deseni

Bu çalışma futbolcuların ilk yurtdışı transfer hareketliliğini betimlemek amacıyla nicel araştırma yöntemlerinden betimsel analiz tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Çalışma, futbolcunun yaşı, ulusu, transfer olduğu ülke ve transfer ücreti değişkenleri üzerinden profesyonel futbolcuların ilk yurtdışı transferi üzerinde betimsel istatistik analizi ile yapılmıştır.

Betimsel istatistik analizi kapsamında Uluslararası Futbol Federasyonları Birliği'ne (FIFA) bağlı kulüplerin 1995-2024 yılların arasında transfer ettiği futbolcuların özelliklerine ilişkin veriler incelenmiştir. Bu veriler incelenirken; futbolcuların ilk yurtdışı transferleri değerlendirildi ve analize tabi tutulmuştur. İlk yurtdışı transferini gerçekleştirmiş futbolcuların transfer olduğu yaş, ulusu, transfer olduğu ülke ve transfer ücreti özellikleri dikkate alınmıştır. Araştırmaya konu olan kriterler Şekil 1'de gösterilmiştir:

Şekil 1. İlk yurtdışı transferi kriterleri

Çalışma kapsamında oyunculara ödenen transfer ücretleri, 2024 yılı Avrupa Birliği Enflasyon Değerleri (Europa, 2024) ile yeniden hesaplandı ve geçmişte ödenen transfer bedelleri, para birimi Euro'nun 2024 yılındaki eş değerlerine dönüştürülmüştür.

Araştırma grubu (evren-örneklem)

Araştırmanın evrenini, FIFA tarafından tanınan profesyonel liglerde mücadele eden ve kariyerlerinde ilk kez yurtdışına transfer olan futbolcular oluşturmaktadır. Örneklem seçiminde şu kriterler dikkate alınmıştır:

- Futbolcunun profesyonel kariyerinde ilk kez yurtdışına transfer olmuş olması,
- Transfer sürecine ilişkin verilerin Transfermarkt.de üzerinden doğrulanabilir olması,
- 1996-2024 yılları arasındaki transfer hareketlerini kapsamaması,
- 17 yaş altı futbolcuların transferlerinin, yerel liglerden gelişim sürecini tamamlamış futbolcular olarak değerlendirilmesi.”

Araştırma grubunda ise profesyonel kariyerinde ilk yurtdışı transferini gerçekleştiren 1292 transfer ücreti ödenen, 273 bedelsiz (serbest) transfer ve 61 transfer ücreti bilinmeyen olmak üzere toplam 1626 profesyonel futbolcular yer almaktadır.

Araştırma grubundan alınan tüm veriler “transfermarkt” adlı web sitede transfer ücreti sıralamasında en yüksek transfer ücreti ödenen futbolcudan başlayarak düşük transfer ücretine doğru veriler alınmıştır. Toplam 2524 ham veri içerisinde ayıklanan bu veriler 95 ülke futbolcusunun yer aldığı 1996 yılı transfer dönemi ile 2024 Ocak ayı transfer dönemlerini kapsamaktadır. 1996 yılı öncesi yapılan transferler ve hiç yurt dışına yapılmayan transfer verileri ayıklanmıştır. Ayrıca verilerin yakın dönem transfer hareketlilik sürecine uygun olması açısından 1980 öncesi doğan futbolcu verileri ayıklanmıştır. Dolayısıyla 389 veri hiç yurt dışına çıkmayan, 509 veri ise yaş ve 1996 yılı öncesi dönem verileri olarak çalışmadan çıkarılmıştır. Ayrıca kiralık olarak ilk defa yurtdışına giden futbolcular ilk yurtdışı transferi olarak değerlendirilmemiştir. 17 yaş altı dönemde yabancı bir ülkede futbol oynayan genç futbolcular o ülkenin yetiştirdiği bir futbolcu olarak düşünülerek analize dahil edilmiştir. UEFA'nın halihazırda buna uygun olarak 15 ile 21 yaşları arasında en az 3 yıl boyunca kendi kulüplerinde veya aynı ulusal federasyondaki başka bir kulüp tarafından eğitilen oyuncu yerel oyuncu statüsünde kabul edilmektedir (Dalziel ve ark., 2013).

Araştırmada futbolcuların transfer bilgileri Transfermarkt.de veritabanından elde edilmiştir. Transfermarkt.de, futbol dünyasında yaygın olarak kullanılan bir veri kaynağıdır ancak kullanıcı katkıları nedeniyle zaman zaman güncelleme gerektiren bilgiler içerebilir. Bu nedenle, çalışmada elde edilen verilerin güvenilirliğini artırmak amacıyla resmi kulüp duyuruları, spor haber siteleri ve FIFA'nın transfer kayıtları gibi bağımsız kaynaklar ile çapraz doğrulama yapılmıştır.

Veri toplama araçları

Araştırma kapsamında incelenen futbolcuların transfer verilerine ilişkin bulgular “Transfermarkt.de” isimli web siteden kaydedilmiştir. Araştırma verilerinin analizi için içerik analizi yöntemi ve yüzdesel frekanslar kullanılmıştır. İçerik analizi, çeşitli veri setlerini anlamak, yorumlamak amacıyla kullanılan bir araştırma yöntemidir. Aynı zamanda çok sayıda verinin düzenli bir şekilde okunması, kodlanması ve analiz edilmesine yardımcı olur (Corbin & Strauss, 2014).

Verilerin toplanması

Spor ekonomisi kapsamında yapılan araştırmalarda Avrupa futbolunda en büyük ekonomiye ve başarıya sahip kulüplerin, Almanya, İspanya, İngiltere, Fransa ve İtalya ülkeleri sınırları içinde yer aldıkları belirlenmiştir. Bu nedenle genç futbolcuların en çok transfer olmak isteyebilecekleri kulüplerin yer aldığı bu ülkeler “5 Büyük Lig” olarak kodlanmıştır. Ayrıca yapılan inceleme sonucunda Avrupa kıtası dışındaki kulüplerde forma giyen genç futbolcuların en çok Belçika, Hollanda, Portekiz, Rusya ve Ukrayna Liglerine transfer olmayı tercih ettikleri saptanmıştır. Bu nedenle araştırmacı tarafından bu ligler “5 Büyük Lige Geçiş Ülkeleri” olarak kodlanmıştır. Bunların dışında kalan UEFA’ya bağlı diğer ülkeler ise “Diğer Avrupa Ülkeleri” olarak kodlanmıştır.

Tablo 1. 5 büyük lig ve 5 büyük lige geçiş ülkelerinin belirlenmesi

5 Büyük Lig Ülkeleri	5 Büyük Lige Geçiş Ülkeleri
İngiltere	Hollanda
İspanya	Portekiz
Almanya	Belçika
İtalya	Rusya
Fransa	Ukrayna

Bu kapsamda veri setinin oluşturulmasında aşağıdaki değişkenler dikkate alınmıştır.

Tablo 2. İlk Yurtdışı Transferi Değişkenleri Tablosu

Değişkenler	
Transfer Olduğu Yaş	Veri
Ulus	Veri
Transfer Olduğu Ülke	Veri
Transfer Ücreti (€)	Veri
Transfer Olduğu Tutar € (Enflasyon Güncellemesi)*	Veri

Verilerin analizi

Nicel Araştırma Yöntemlerinde Betimsel Analiz Yöntemi, araştırmadan elde edilen sayısal verilerin sistematik bir şekilde özetlenmesi, sunulması ve yorumlanmasına yönelik kullanılan istatistiksel analiz türüdür. Bu yöntem, araştırma bulgularının kolay anlaşılır şekilde açıklanmasını sağlar ve araştırmanın temel özelliklerini belirlemeye yardımcı olur (Yıldırım & Şimşek, 2021).

Araştırmacılar tarafından elde edilen verilerin tespit edilmesinden sonra, tüm değerler belirlenen kategorilerde ayrı ayrı değerlendirilmiş ve kodlanmıştır. Kodlanan verilerin frekans ve yüzdeler tablolari oluşturulmuştur. Futbolcunun ilk yurtdışı transferini yaş, futbola başladığı ülke, transfer olduğu ülke ve transfer ücreti değişkenlerine göre farklılıkların tespit çalışması yapılmıştır ve elde edilen bulguları Ayak Değişimi Teorisi açısından tartışılmıştır. Araştırma sürecinde elde edilen bulgularda “Transfermarkt.de” sitesindeki verilerin güncel ve doğru olduğu varsayılmıştır.

BULGULAR

Tablo 3. Avrupa’ya ve Avrupa içerisindeki ilk yurtdışı transfer hareketliliği

Ulusu	5 Büyük Lig					5 Büyük Lige Geçiş Ülkeleri	Diğer Avrupa Ülkeleri	Giden Transfer Toplamı	
	Almanya	Fransa	İngiltere	İspanya	İtalya				
	N	N	N	N	N				
Avrupa	Almanya	0	6	19	6	8	10	11	60
	Fransa	34	0	89	27	28	18	12	208
	İngiltere	10	4	0	6	9	4	24	57
	İspanya	15	10	57	0	15	12	3	112
	İtalya	2	8	24	5	0	5	9	53
	5 Büyük Lige Geçiş Ülkeleri	16	28	77	33	35	0	11	200
	Diğer Avrupa Ülkeleri	54	19	60	7	56	62	0	258
Diğer Kıtalar	Asya	5	0	0	1	0	11	2	19
	Afrika	2	28	6	8	7	22	34	107
	Güney Amerika	23	26	32	65	71	101	12	330
	Kuzey Amerika	7	2	11	7	1	7	1	36
	Okyanusya	0	0	1	0	0	2	0	3
Gelen Transfer Toplamı		168	131	376	165	230	254	119	
Avrupa Dışından 5 Büyük Lige Geçiş Ülkeleri ve Diğer Ülkelere Gelen Toplam Transfer								192	
Avrupa Dışından 5 Büyük Lige Gelen Toplam Transfer								303	
Avrupa’ya Gelen Toplam Transfer								495	

Tablo 3 incelendiğinde 5 Büyük Lige 303 transfer gerçekleşirken, 5 Büyük lige geçiş ve Diğer Avrupa Liglerine 192 olmak üzere Avrupa’ya gelen toplam transfer sayısı 495’tir. Avrupa’da 5 Büyük Lig arasında en fazla futbolcu transferi 376 ile İngiltere’ye yapılırken bu sayının sadece 50’sinin kıta dışından yapıldığı tespit edilmiştir. Avrupa’ya gelen futbolcu sayısı incelendiğinde; Güney Amerika’nın 330, Afrika’nın ise 107 futbolcu transfer ettiği görülmektedir. Güney Amerikalı futbolcuların ağırlıklı olarak İspanya (65) ve İtalya (71) gibi ülkelerin liglerini tercih ettiği görülürken, 101 futbolcu ise 5 Büyük Lige Geçiş Ülkelerini tercih ettiği tespit edilmiştir. Afrikalı futbolcuların en fazla transfer olduğu ülke Fransa (28) olurken, Diğer Avrupa Ülkeleri Fransa’dan sonra en fazla tercih edilen ülkeler olarak tespit edilmiştir. Fransa 208 futbolcu transfer ile 5 Büyük lig içerisinde en fazla futbolcu gönderen ülke olurken,

131 futbolcu ile en az futbolcu alan ülkedir. İngiltere ise 57 futbolcu gönderirken 376 futbolcu alarak Fransa'ya göre tam tersi sonuçlara sahip ülke olarak görülmektedir. İtalya'nın da 53 giden futbolcu, 230 gelen futbolcu transferi ile İngiltere'den sonra en yüksek oranda dengesiz bir sonuca sahip olduğu görülmektedir. 5 Büyük Lige Geçiş Ülkelerinin hem gelen futbolcu transferinde (254) hem de Avrupa'da futbolcu satışında (200) dengeli bir durumda olduğu görülmektedir. Diğer Avrupa Ülkeleri'nin 258 futbolcuyu büyük liglere göndererek bu alanda büyük ligler için önemli bir futbolcu havuzu olarak öne çıktığı tespit edilmiştir.

Tablo 4. Avrupa'ya ve Avrupa içerisindeki ilk yurtdışı bedelsiz (serbest) transfer sayısı

Ulusu	5 Büyük Lig					5 Büyük Lige Geçiş Ülkeleri	Diğer Avrupa Ülkeleri	Bedelsiz Giden Transfer Toplamı	
	Almanya	Fransa	İngiltere	İspanya	İtalya				
	N	N	N	N	N	N	N	N	
Avrupa	Almanya	0	0	2	1	1	4	4	12
	Fransa	6	0	4	4	6	5	6	31
	İngiltere	2	2	0	3	1	1	14	23
	İspanya	0	1	4	0	1	3	2	11
	İtalya	0	0	4	1	0	1	6	12
	5 Büyük Lige Geçiş Ülkeleri	2	5	2	3	3	0	0	15
	Diğer Avrupa Ülkeleri	7	2	7	1	3	9	0	29
Diğer Kıtalar	Asya	2	0	0	0	0	3	0	5
	Afrika	1	21	2	3	2	10	19	58
	Güney Amerika	0	0	0	3	6	5	5	19
	Kuzey Amerika	3	2	2	2	0	1	0	10
	Okyanusya	0	0	1	0	0	0	0	1
Bedelsiz Gelen Transfer Toplamı	23	33	28	21	23	42	56		

Tablo 4 incelendiğinde Avrupa'da 5 Büyük Lig arasında Fransa 31 ve İngiltere 23 futbolcu ile öne çıkarken, Avrupa dışında ise Afrika 58 futbolcuyu bedelsiz olarak gönderdiği tespit edilmiştir. Fransız futbolcuların (31) Avrupa'daki ülkelere dengeli bir şekilde bedelsiz futbolcu olarak gittiği gönderirken, İngiliz futbolcular (14) yoğunlukla Diğer Avrupa Ülkelerine bedelsiz gitmektedir. Afrika'nın 21 futbolcuyu Fransa'ya, 19 futbolcuyu Diğer Avrupa ülkelerine ve 10 futbolcuyu ise 5 Büyük Lige Geçiş Ülkelerine bedelsiz gönderdiği görülmektedir. Güney Amerika ülkeleri bedelsiz olarak 5 Büyük Ligden İspanya'ya 3, İtalya'ya 6, 5 Büyük Lige Geçiş Ülkelerine 5 ve Diğer Avrupa Ülkelerine ise 5 futbolcu göndermektedir.

Bedelsiz gelen transfer toplam rakamları incelendiğinde ise 5 Büyük Ligde Fransa 33 futbolcu ve İngiltere 28 futbolcu ile en fazla futbolcu transfer eden ülkeler olduğu tespit edilmiştir. Almanya (23), İspanya (21) ve İtalya (23) birbirlerine çok yakın sayıda bedelsiz

transfer yaptığı görülmektedir. Diğer dikkat çekici bulgular ise Diğer Avrupa Ülkelerinin 19 futbolcuyu bedelsiz olarak Afrika'dan, 14 futbolcuyu İngiltere'den alması olarak tespit edilmiştir. 5 Büyük Lige Geçiş Ülkeleri ise 10 Afrikalı futbolcuyu bedelsiz alırken, 9 futbolcuyu ise Diğer Avrupa ülkelerinden transfer etmiştir.

Tablo 5. Avrupa'ya ve Avrupa içerisindeki ilk yurtdışı transferi yaş ortalaması

Ulusu	5 Büyük Lig										5 Büyük Lige Geçiş Ülkeleri		Diğer Avrupa Ülkeleri		Giden Transfer Yaş Ortalaması		
	Almanya		Fransa		İngiltere		İspanya		İtalya		N	Yaş	N	Yaş	N	Yaş	
	N	Yaş	N	Yaş	N	Yaş	N	Yaş	N	Yaş							
Avrupa	Almanya	0	0	6	23,1	19	21,5	6	23,5	8	22,5	10	23,4	11	24,2	60	22,8
	Fransa	34	21,1	0	0	89	22	27	22,5	28	21,2	18	22,7	12	24,1	208	22
	İngiltere	10	21,3	4	27	0	0	6	22,5	9	26	4	21,2	24	25	57	24,1
	İspanya	15	22	10	24,4	57	22,4	0	0	15	22,8	12	22,7	3	21,3	112	22,6
	İtalya	2	25,5	8	20,6	24	22,9	5	24,8	0	0	5	24,8	9	26,6	53	23,6
	5 Büyük Lige Geçiş Ülkeleri	16	20	28	20,3	77	21,7	33	22,3	35	21,9	0	0	11	22,1	200	21,5
Diğer Kıtalar	Diğer Avrupa Ülkeleri	54	20,1	19	20,3	60	20	7	22,2	56	20,3	62	19,8	0	0	258	20,1
	Asya	5	19,8	0	0	0	0	1	22	0	0	11	22	2	20,5	19	21,1
	Afrika	2	18	28	18	6	18	8	18	7	16,8	22	18,7	34	18,6	107	18,4
	Güney Amerika	23	20,3	26	20,5	32	20	65	20,4	71	20,3	101	20,7	12	20	330	20,4
	Kuzey Amerika	7	17,8	2	14,5	11	20,7	7	23,1	1	20	7	21,5	1	20	36	20,4
Okyanusya	0	0	0	0	1	16	0	0	0	0	2	19,5	0	0	3	18,3	
Gelen Transfer Yaş Ortalaması		168	20,5	131	20,4	376	21,4	165	21,5	230	21	254	20,8	119	22,1		

Tablo 5 incelendiğinde 5 Büyük Ligden giden futbolcuların yaş ortalamaları, gelen futbolcuların yaş ortalamalarından büyük olduğu görülmektedir. 5 Büyük Lige Geçiş Ülkeleri ve Diğer Avrupa Ülkeleri, 5 Büyük Ligden 22 yaş ve üstü ortalamalı futbolcuları transfer ederken, Avrupa dışından 21 yaş ve altı futbolcuları transfer ettiği görülmektedir. Yurt dışına en yüksek yaş ortalamasıyla futbolcu gönderen ülke 24,1 ile İngiltere olurken, onu takiben 23,6 yaş ortalaması ile İtalya olarak tespit edilmiştir. En düşük yaş ortalaması ile futbolcu gönderen Afrika ülkeleri 18,4 ve Okyanusya ülkeleri 18,3 olarak tespit edilmiştir. Genel yaş ortalamaları incelendiğinde 5 Büyük Lig ve 5 Büyük Lige Geçiş Ülkelerinden giden futbolcuların yaş ortalamaları gelen futbolcuların yaş ortalamalarına göre büyük olduğu görülmektedir.

Tablo 6. Avrupa'ya ve Avrupa içerisindeki ilk yurtdışı transfer ücreti ortalaması (milyon)

Ulusu	5 Büyük Lig										5 Büyük Lige Geçiş Ülkeleri		Diğer Avrupa Ülkeleri		Giden Transfer Ücreti Ortalaması		
	Almanya		Fransa		İngiltere		İspanya		İtalya		N	€	N	€	N	€ (Euro)	
	N	€	N	€	N	€	N	€	N	€							
Avrupa	Almanya	0	0	6	25,6	17	24,9	5	20,3	7	9,5	6	13,2	7	4,8	48	17,9
	Fransa	28	17,2	0	0	84	18,3	23	19,6	20	11,0	13	7,9	6	5,5	174	16,2
	İngiltere	8	27,0	2	17,1	0	0	3	21,4	8	22,3	3	9,9	8	2,7	32	17,3
	İspanya	15	23,4	9	16,0	53	22,4	0	0	14	15,2	9	10,9	1	12,5	101	19,9
	İtalya	2	21,1	8	12,7	19	24,6	4	11,9	0	0	4	8,0	3	9,2	40	18,0
	5 Büyük Lige Geçiş Ülkeleri	14	13,5	23	18,5	75	20,9	29	28,8	32	15,8	0	0	11	7,7	184	19,6
	Diğer Avrupa Ülkeleri	47	10,7	15	7,9	50	8,5	6	12,2	53	5,6	53	5,3	0	0	224	7,6
Diğer Kıtalar	Asya	3	14,2	0	0	0	0	1	6,1	0	0	5	0,8	1	0,9	10	1,5
	Afrika	1	43,0	4	1,3	4	1,2	3	0,4	2	1,0	6	0,9	10	0,8	30	1,0
	Güney Amerika	23	11,1	25	11,9	32	15,8	59	14,8	61	9,2	93	9,3	5	4,8	298	11,4
	Kuzey Amerika	3	57,3	0	0	9	4,6	4	9,9	1	7,9	6	10,8	1	14,8	24	7,7
	Okyanusya	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0,1	0	0	2	0,1
Gelen Transfer Ücreti Ortalaması	144	14,3	92	13,9	343	18,0	137	18,2	198	10,4	200	7,8	53	4,9			

Tablo 6 incelendiğinde en yüksek transfer ücreti ödeyen ülkeler ortalama 18,2 milyon Euro İspanya ve 18 milyon Euro ile İngiltere olarak tespit edilmiştir. Transfer ücreti ödeme durumları yüksekten düşüğe doğru sırasıyla 5 Büyük Lig, 5 Büyük Lige Geçiş Ülkeleri ve Diğer Avrupa Ligleridir.

Transfer satış ücretleri açısından incelendiğinde en yüksek ücretlerle 5 Büyük Lig ve 5 Büyük Lige Geçiş Ülkeleri birbirine yakın transfer geliri ortalamalarına sahip olduğu görülmektedir. Güney Amerika Ülkeleri 11,4 milyon Euro, Diğer Avrupa Ülkeleri 7,6 milyon Euro ve Kuzey Avrupa Ülkeleri ise 7,7 milyon Euro ortalama transfer geliri elde etmektedir. En düşük transfer ücreti elde eden ülkeler ise 1,6 milyon Euro'dan da az değerle Afrika, Asya ve Okyanusya ülkeleri olarak tespit edilmiştir.

İspanya'nın 28,8 milyon Euro ortalama ile en fazla 5 Büyük Lige Geçiş ülkeleri futbolcuları için transfer ücreti ödediği tespit edilmiştir. Almanya, İngiliz futbolcular için 27 Milyon Euro transfer ücreti ödeyerek İspanya'dan sonra ikinci en yüksek transfer ücreti ödeyen ülke olarak görülmektedir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Son yıllarda Avrupa'da futbolcu göçü ve adil oyun üzerine birçok tartışma yaşandığı görülmektedir (Walters & Rossi, 2009). Özellikle Afrikalı futbolcu göçü üzerine eleştirel çalışmalar dikkat çekmektedir (Boer, 2004; Chiweshe, 2014; Fair, 1997). Bu çalışmada objektif bir tutum göz önüne alınarak Avrupalıların özellikle de batı Avrupa ülkelerinin diğer ülke futbolcuları için umuda yolculuk mu yoksa emek sömürüsü mü yaptığı konusu üzerine bir eleştiri getirmek amaçlanmıştır. 1996 yılından beri UEFA Şampiyonlar Ligi'nde 1, Avrupa Liginde ise UEFA Kupası adıyla 2008 yılına kadar 5, 2008 yılından sonraki 15 senede ise 1 defa kupa, 5 büyük lig dışına gitmiştir (transfermarkt.de, 2024). Ayrıca üçüncü büyük turnuva niteliğindeki UEFA Konferans Ligi ise 3 sezonu geride bırakmış ve 1 defa kupa 5 Büyük lig dışına çıkmıştır. Bu turnuvaların sonuçlarına göre 5 büyük lig dışından şampiyon çıkma durumu her geçen yıl neredeyse imkânsız hale gelmektedir. Hem bütçe olarak hem iyi oyuncuların azalması nedeniyle lig kalitesi düşen bu ülkelerin 5 büyük lig ile mücadele etmesi güçleşmektedir.

Araştırmaya konu olan veriler ışığında, 1996 yılında Bosman Kanunu'ndan sonra yabancı transfer kurallarının genişlemesi ve Avrupa Birliği çalışma izinlerinin bu yolu açması ekonomik gücü zayıf ülke liglerini her geçen yıl zayıflatmaktadır. Dolayısıyla iyi futbolcuları kendi liglerine çeken 5 Büyük Lig hem turnuvalara daha fazla takımla katılma hakkı elde etmekte hem de dünya futbol ekonomisindeki payını artırarak rekabetsiz bir ortam oluşturmaktadır. Potansiyeli yüksek genç futbolcuların Avrupa'ya göçü diğer ülke futbol liglerinin gelişimini ve marka değerinin artmasını engellerken, 5 Büyük Ligin marka değerine katkı sağlamaktadır. Yetenekli futbolcuları kaybeden ekonomik gücü düşük ülkelerin ligleri marka değerleri düşmektedir dolayısı ile bu durum çalışmanın teorik dayanağı olan Ayak Değişimi Teorisi'nin olumsuz etkilerinden biridir.

Verilerden ortaya çıkan bulgular ışığında Güney Amerikalı futbolcular ağırlıklı olarak İspanya, İtalya ve Portekiz gibi ülkelerin liglerini tercih ederken Afrikalı futbolcular ise Fransa'yı tercih etmektedir. Ayrıca verilerden ortaya çıkan bir diğer sonuç, Afrika'dan gelen futbolcuların başta Fransa olmak üzere, 5 Büyük Lige Geçiş Ülkeleri ya da Diğer Avrupa Ülkeleri üzerinden Avrupa'ya giriş yaptığını göstermektedir. Kulüplerin bu transferlerde oyuncuya bonservis ödememesi, Afrika kökenli oyuncuların düşük ekonomik değerle transfer edilmesi sorununu ortaya çıkarmaktadır. Bu durum ise özellikle Afrika kıtasından yetişen futbolcuların için bir tehlike arz etmektedir (Scherrens, 2007; Maguire & Falcous, 2011; Okwechime & Adetiloye, 2019).

Çalışmanın bulgularına göre, 5 Büyük Lig, yetenekli futbolcuların nihai durağı olarak dikkat çekerken; 5 Büyük Lige Geçiş Ülkeleri, oyuncular için bir basamak görevi görmektedir. Afrika ve Güney Amerika gibi bölgelerden gelen yoğun futbolcu akışı, bu bölgelerdeki yetenek havuzlarının Avrupa için ne kadar değerli olduğunu göstermektedir.

Verilerden ortaya çıkan bir sonuç ise Avrupa ülkeleri arasında bedelsiz transferler genellikle ekonomik açıdan daha düşük profilli kulüpler arasında gerçekleşiyor. Örneğin, Diğer Avrupa Ülkeleri (29 transfer) en fazla bedelsiz transferin yapıldığı grubu oluşturuyor. Bu durum, bu liglerdeki kulüplerin finansal açıdan oyuncu satın alma gücünden yoksun olduğunu ortaya koyuyor. Bedelsiz transferlerin yüksek sayıda olması nedeniyle, özellikle Afrika ve Güney Amerika gibi bölgelerden gelen futbolcuların piyasa değerlerinin altında Avrupa'ya transfer edildiğini ve bu durumun oyuncuların emeğinin yeterince karşılanmadığını göstermektedir. Mevcut çalışmaya paralel olarak Darby ve arkadaşları (2024) Ganalı kadın futbolcular üzerine yaptığı çalışmada benzer sonuçlara ulaşmıştır. Yine bir diğer çalışmada Elliott (2012), Polonyalı futbolcular için benzer ve yakın sonuçlar bulmuştur. Bu durum ise futbolcuların düşük maaşlarla veya dezavantajlı sözleşmelerle Avrupa liglerinde kendilerini kanıtlamak zorunda kalabildiğini göstermektedir. Yapılan bir diğer çalışmada Neoliberal dönemde futbolda ekonomik dönüşümle birlikte emek hareketliliği artmış, oyuncuların uluslararası dolaşımı hız kazanmıştır. Ancak bu hareketlilik dengeli dağılmamakta, futbolcu akışı büyük ölçüde Avrupa'nın önde gelen futbol ülkelerinde yoğunlaşmaktadır (Yiğit ve Şişman, 2019).

Çalışmadaki bir diğer sonucu ise 5 Büyük Lig'deki transferlerin yaş ortalamalarının nispeten yüksek olması (21,4-21,5 yaş) bu liglerin daha deneyimli ve hazır futbolculara yöneldiğini göstermektedir. Dolayısı ile 5 Büyük Lige geçiş ülkeleri olarak nitelendirilen ülkelerden futbolcu transferi gerçekleştirmektedir.

Çalışma verilerinden elde edilen sonuca göre Güney Amerika'dan Avrupa'ya transfer edilen oyuncuların genellikle daha yüksek maliyetli olduğu ve Avrupa'nın diğer kıtalara kıyasla daha büyük bir ekonomik güce sahip olduğu görülmektedir. Afrika'dan transfer edilen oyuncuların ise genellikle düşük maliyetlerle alındığını ve emek sömürüsü tartışmalarını gündeme getirebileceğini göstermektedir. Mevcut çalışmaya yakın sonuçları elde eden Esson (2015) Ganalı futbolcuların da benzer süreçleri yaşadığını söylemiştir.

5 Büyük Lige Geçiş Ülkeleri, 5 Büyük Lig yetenek havuzu oluşturmakta ve düşük maliyetli transferler için bir köprü görevi görmektedir. Buradan gelen oyuncular,

potansiyellerine ulaşarak daha büyük transferlere imza atmaktadır. Ayrıca elde edilen bulgular Diğer Avrupa liglerinin genellikle daha az maliyetli transferlere yöneldiklerini göstermektedir. Ortaya çıkan bir diğer sonuç ise Afrika ve Asya'dan gelen futbolcuların transferi için ödenen ücretler küresel futbol piyasasında en düşük seviyelerde gerçekleşmiştir ve bu durum finansal eşitsizliğin belirgin olduğunu göstermektedir ve dolayısı ile emek sömürsü gündeme gelmektedir.

Futbol transfer ekonomisi, bölgeler arası ekonomik eşitsizlikleri net bir şekilde ortaya koymaktadır. Avrupa kulüpleri, Afrika ve Güney Amerika gibi kıtalardan düşük maliyetle oyuncu alıp bu oyuncuların değerini artırarak yüksek fiyatlarla satış yapmaktadır. Bu durum, futbolcu göçünün sadece sportif değil, aynı zamanda ekonomik bir hareket olduğunu göstermektedir. Transfer ücretlerindeki farklılıklar, aynı zamanda futbolun küresel adalet ve etik boyutlarını da tartışmaya açmaktadır (Boadway, 2004; Ó'Conaill, 2018).

Ekonomik ve mesleki boyutlara ek olarak, göçün kültürel etkileri de derindir. Kovač (2022), Kamerun'daki genç erkeklerin yurtdışında futbol kariyeri yapmanın belirsizlikleri arasında bir umut ve ahlaki rehberlik kaynağı olarak dine nasıl başvurduklarını tartışmaktadır. İnanç ve arzunun bu şekilde iç içe geçmesi, göçün sadece fiziksel bir yolculuk değil, aynı zamanda kimlik ve aidiyet için manevi bir arayış olduğu daha geniş bir kültürel anlatıyı yansıtmaktadır. Çalışmanın bulgularına göre daha az maliyetli olarak transfer edilen genç oyuncuların büyük ekonomik ve başarı vaatleriyle ilk transferlerini yaptıklarını görmekteyiz. Birçok genç oyuncunun yaşadığı kültürel yerinden edilme, izolasyon ve yabancılaşma duygularına yol açarak göç deneyimlerini daha da karmaşık hale getirebilir (Lally ve ark., 2022). Göç, kimlik ve sömürünün kesişimi özellikle çocuk ticareti bağlamında belirgindir. Esson'ın (2015) araştırması, Batı Afrika'da insan tacirleri tarafından eğitim ve öğretim fırsatları sağlama kisvesi altında istismar edilebilen 'kültürel yerleştirme' ile ilgili kültürel uygulamaların altını çizmektedir. Kültürel normların bu şekilde istismar edilmesi, göçü tetikleyen sosyo-kültürel faktörlerin ve bunlardan kaynaklanabilecek kırılabilirliklerin incelikli bir şekilde anlaşılması gerektiğinin altını çizmektedir. Dahası, genç futbolcuların anlatıları genellikle kendi ülkelerindeki daha geniş sosyo-ekonomik eğilimleri yansıtmaktadır. Kamerun ve Gana gibi bölgelerdeki ekonomik durgunluk ve sınırlı fırsatlar, birçok genç erkeği futbol yoluyla servetlerini yurtdışında aramaya itmektedir (Kovač, 2022).

Bedelsiz transfer, futbol kulüpleri arasında oyuncu transferi yapılırken, futbolcu için herhangi bir transfer ücreti talep edilmemesi durumunu ifade etmektedir. Bu tür transferlerde

futbolcu sözleşmesinin bitmesiyle serbest kalarak başka bir kulübe bedelsiz olarak transfer olabilir (Feess & Muehlheusser, 2003). Özellikle Afrika bu konuda öne çıkarken Fransa'nın Afrika kıtası ile geçmişten beri süregelen politik ilişkileri futbola da yansımaktadır. Ayrıca Afrika Diğer Avrupa ligleri için de maliyeti düşük olması nedeniyle cazip durumdadır. Bunun nedeni Afrikalı genç futbolcuların ucuz iş gücü olması ve sonraki transfer satışı ile ekonomik kazanç sağlaması açısından emek sömürsüne müsait bir zeminde olmasıyla açıklanabilir (Acheampong & Malek, 2019). Mevcut çalışma bulgularında ise Fransa her ne kadar Afrika kıtasındaki genç futbolcuları serbest transfer ile elde etse de aynı zamanda 5 büyük lige serbest transfer ile futbolcu vererek bu alanda hem fayda elde ederken zarar da gören konumda yer almaktadır sonucuna ulaşabiliriz.

FIFA, 18 yaş altındaki oyuncuların transferini engellemeye yönelik düzenlemeler getirmiş ve altyapı takımlarının emeklerini korumak amacıyla bir dayanışma mekanizması oluşturmuştur. Ancak, bu hukuki düzenlemeleri etkin bir biçimde uygulayabilecek mali kaynakları sağlamada yetersiz kalmıştır. Avrupa futbol federasyonları ve hükümetleri ise, ulusal futbolcuları koruma amacı güderken, Afrikalı oyuncuların varlıklarını sınırlayan kotalar aracılığıyla ulusal oyuncuların işgücü piyasasına erişimini zorlaştırmaktadır. Avrupa kulüpleri, bu durum karşısında maaş kesintileriyle maliyetleri düşürmeyi veya sürekli oyuncu transferleriyle kar elde etmeyi hedeflemektedir. Poli'nin (2013) çalışmasında da tartışıldığı üzere, Afrikalı futbolcular, çeşitli sebeplerle bu tür spekülatif stratejilere oldukça uygun bir profil sergilemektedir. Çalışma bu duruma paralel olarak Afrikalı futbolcuların Amerika kıtalarından gelen futbolculara oranla daha az bütçe ile karşılaştıklarını göstermektedir.

Relvas ve arkadaşları (2010) bazı kulüplerin kendi gençlik geliştirme departmanlarına yatırım yapma ilgilerini azalttığını ortaya koymuştur. Alanda yapılan çalışmalar şunu göstermektedir; eğer futbolcular gelişim aşamasında çok erken ayrılırsa, kulüpler sportif ve mali getirilerinin önemli bir kısmını kaybederler, çünkü bu oyuncular kulübün sportif performansına yalnızca kısmen katkıda bulunabilirler ve bu kulüpte de potansiyel en yüksek piyasa değerlerine ulaşamazlar. Buna ek olarak, Avrupa'nın en iyi liglerinin artan mali gücü, küçük ligleri büyük miktarda yerli genç yeteneğin dışarıya akışına karşı daha duyarlı hale getirmektedir (Rohde & Breuer, 2016). Bu duruma benzer sonuçlar, ilk yurt dışı transferini yapan genç futbolcuların görece düşük ücretler transfer olduğunu göstermiştir.

Afrika futbol federasyonları ve hükümetleri, oyuncuların göçünü, daha rekabetçi futbolcuları milli takımlara yeniden entegre ederek uluslararası alanda en iyi sonuçları elde

etme fırsatı olarak değerlendirmektedir. Bu nedenle, yerel futbolun gelişimini desteklemek yerine, oyuncu göçünü teşvik etmektedirler. Ancak bu yaklaşımın bedeli, çok sayıda genç oyuncunun bireysel düzeyde başarısızlık yaşaması olmuştur. Birçoğu Avrupa'ya futbol kariyerlerini ilerletme umuduyla gelmekte, ancak profesyonel futbol ortamına uyum sağlayamamaktadır. Bu durum, bu genç oyuncuların çeşitli tehlikeli ve savunmasız koşullara maruz kalmalarına neden olmaktadır (Poli, 2013). Çalışmada Afrikalı futbolcuların transfer ücretinin çok düşük olması veya serbest transfer oranlarının yüksek olması bu çalışmaya paralellik göstermektedir.

Sonuç olarak bu ekonomik çaresizlik, Avrupa liglerinde büyük başarılarla imza atmış oyuncuların başarı hikâyelerinin cazibesıyla birleşerek riskli göç kararlarına yol açabilecek bir özlem döngüsü yaratmaktadır. Dolayısıyla genç futbolcuların göçü umut, sömürü ve kimlik arayışı temalarını içeren çok yönlü bir konudur. Profesyonel başarı potansiyeli mevcut olsa da, bu potansiyel çoğu zaman emek sömürsü ve insan kaçakçılığı risklerinin gölgesinde kalmaktadır. Bu genç sporcuların anlatıları, istek ve gerçeklik arasındaki karmaşık etkileşimi ortaya koymakta ve küresel futbol endüstrisinde, gelecek vadeden oyuncuların haklarını ve refahını korumak için sistemik değişikliklere duyulan ihtiyacı vurgulamaktadır. Bu zorlukların ele alınması, hayallerini gerçekleştirmek isteyen genç futbolcular için daha güvenli ve daha eşitlikçi bir ortam yaratmak amacıyla uluslararası kuruluşlar, ulusal federasyonlar ve yerel toplulukların ortak çabasını gerektirmektedir. Çalışmanın en önemli bulgularından bir tanesi ise; İngiltere hem en çok futbolcu transfer eden hem de en yüksek transfer ücreti ödeyen ülke konumundadır. İspanya, İngiltere kadar transfer sayısına ulaşmasa da ücret ödeme ortalamasında en az onun kadar transfer ücreti ödemektedir. Genç futbolcularına en çok ücret ödenen ülkeler ise Avrupa geçiş ülkeleri olan Portekiz, Hollanda, Belçika, Rusya ve Ukrayna'dır. Bu ülkeler hem genç oyuncu transferleri transfer edip satarken, aynı zamanda Avrupa dışından en fazla transfer yapan ülkelerdir. Bu ülkeler futbol ekosisteminde futbolcu transfer gelirinden en fazla fayda sağlayan ülkeler olarak dikkat çekmektedirler. Elbette bu süreçte futbol ekosisteminde birileri kazanırken kaybedenlerin oranı hep daha fazla olur. Dolayısıyla potansiyeli yüksek futbolcuların düşük transfer ücretler ile kaybeden ülkeler kendi gençlik gelişimlerine yatırım yapma isteğini düşürebilmektedir. Nihayetinde bu durum her ülkenin kendinden düşük gelirli liglerdeki futbolcuları kendi ülkesine transfer etmeye yönlendirir. Bu da ekonomik gücü düşük olan ülkelerin emek sömürsüne maruz kalmasıyla sonuçlanabilir. Spor, göç, diaspora ve kimlik gibi kavramları somut örnekler üzerinden anlamaya katkı sağlar. Kimliğin çok katmanlı ve değişken yapısını görünür kılarak, mekân,

aidiyet ve ulusal kimlik ilişkilerini analiz etme imkânı sunar. Bu yönüyle spor, coğrafi temalar ve toplumsal süreçleri öğrencilere daha anlaşılır ve ilgi çekici bir biçimde aktarma aracı olabilir. Ayrıca spor; siyaset, ekonomi, toplum ve kültür gibi daha geniş yapılarla da kesişen önemli bir alandır (Storey, 2024). Uluslararası göç, vatandaşlık ve ulusal kimlik kavramları, zaman içinde değişen tarihsel bağlamlarda farklı aidiyet biçimlerini içeren, birbiriyle örtüşen ama ayrışan anlamlar taşımaktadır. FIFA Dünya Kupası tarihine bakıldığında, bu karmaşık kavramların spor aracılığıyla nasıl görünür hâle geldiği gözlemlenebilir. Örneğin; diaspora takımları (1934 İtalya, 2018 Fas), dağılmakta veya genişlemekte olan devletler (1938 Almanya, 1990 Yugoslavya) ve sömürge-sonrası gerçeklikler (1966 Portekiz, 2018 Fransa), göç ve ulusal aidiyet ilişkisini sorgulayan önemli tarihsel örneklerdir. Bu örnekler, *ius sanguinis* (kan bağına dayalı vatandaşlık) ve *ius soli* (doğuma dayalı vatandaşlık) gibi ulusal kimliği belirleyen temel ilkelerin, günümüz futbolunda nasıl esnediğini göstermektedir. Özellikle genç yaşta göç eden ya da farklı ülkelerde yetişen futbolcuların milli takımlarda yer alması, ulus-devletin “hayali cemaat” bağlamında inşa ettiği aidiyet anlayışına meydan okumaktadır. Bu bağlamda, göçmen kökenli futbolcuların milli takımlar düzeyindeki artan görünürlüğü, hem küresel futbol emek piyasasının dönüşümünü hem de ulusal kimlik tanımlarının yeniden şekillendiğini ortaya koymaktadır (Oonk, 2021).

Öneriler

Çalışmanın sonuçlarından ve literatürün incelenmesiyle birlikte önerilerimiz; Futbolcuların göçünü engellemek için yerel liglerin cazip hale getirilmesi ve maaşların artırılması gerekliliği öne çıkarken, ligler arasında genel rekabet dengesinin sağlanması da önemli bir ihtiyaç olarak ortaya çıkmaktadır. UEFA ve AB'nin uluslararası genç futbolcu transferlerini sınırlama hedefi doğrultusunda mevcut tedbirlerin artırılması, ayrıca FIFA'nın uluslararası rekabet dengesini koruyarak yetenek gelişimini ve futbolun ilerlemesini güvence altına alacak ekonomik önlemler geliştirmesi gerekmektedir. Bu araştırmada kullanılan verilerin yalnızca Transfermarkt listesine dahil olabilen profesyonel futbolcuları kapsamaması, listeye giremeyen ve potansiyeline ulaşamayan Avrupa dışı futbolcuların, özellikle de Afrikalı gençlerin, varlığını göz ardı etmememiz gerektiğini göstermektedir. Avrupa'ya bir umutla gelen ancak başarısız olan bu gençlerin yaşadığı zorluklar mevcut verilerle tam anlamıyla anlaşılamamaktadır; dolayısıyla bu sürecin FIFA ve UEFA kurallarıyla daha sıkı bir şekilde denetlenmesi önem arz etmektedir. Özellikle Afrikalı futbolcuların futbolcu olma süreçlerinin yalnızca sayısal verilerle değil, bu deneyime tanıklık eden futbolcular, teknik direktörler, menajerler ve futbol yöneticileri ile yapılacak derinlemesine görüşmelerle ortaya konulması

gerekmektedir. Ayrıca, kayıt dışı yollardan Avrupa'ya giden genç futbolcuların istatistiksel olarak detaylandırılması da bu sürecin daha iyi anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Avrupa'nın büyük futbol liglerine olan yoğun ilgi, futbolcuların daha rekabetçi ortamlara yönelmesine neden olmakta ve bu durum, yalnızca bir kariyer hedefi değil, aynı zamanda sosyal ve ekonomik anlamda bir hayatta kalma stratejisi olarak değerlendirilmektedir. Bununla birlikte, büyük kulüplerin genç futbolcuları transfer ederek çıkarları doğrultusunda kullanmaları, emek sömürüsü tartışmalarını da gündeme getiren önemli bir mesele haline gelmiştir. Çalışmamız doğrultusunda önerilerimiz şu şekildedir;

- FIFA ve UEFA, 18 yaş altı futbolcuların transferinde eğitim, barınma ve güvenceyi garanti altına alarak istismarı önlemelidir.
- Futbolcu transferlerinde menajer etkisi azaltılmalı, sözleşme ve ödemeler şeffaf ve denetlenebilir olmalıdır.
- TFF, kulüpleri denetlemeli ve genç futbolculara yönelik sosyal ve hukuki hak temelli eğitim programları uygulamalıdır. Ayrıca yabancı ve yerli futbolcuların transfer süreçlerine ilişkin yasal ve etik unsurların uygulanmasına yönelik denetimi artırmalıdır.

KAYNAKLAR

- Acheampong, E. Y., & Malek, B. (2019). African footballers' life cycles according to the analysis of transfer value along their career path: A case study of Ghanaian players. *Sport in Society*, 22(12), 2024–2044.
- Berlinschi, R., Schokkaert, J., & Swinnen, J. (2013). When drains and gains coincide: migration and international football performance. *Labour Economics*, 21, 1-14.
- Boadway, R. (2004). The theory and practice of equalization. *CESifo Economic Studies*, 50(1), 211-254.
- Boer, W. (2004). *A story of heroes, of epics: The rise of football in Nigeria*. G. Armstrong, R. Giulianotti (Ed.), *Football in Africa: Conflict, conciliation and community içinde* (59-79. ss). Palgrave Macmillan London.
- Chiweshe, M. K. (2014). The problem with African football: Corruption and the (under) development of the game on the continent. *African Sports Law and Business Bulletin*, 2(8).
- Corbin, J., & Strauss, A. (2014). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Sage publications.
- Dalziel, M., Downward, P., Parrish, R., Pearson, G., & Semens, A. (2013). *Study on the assessment of UEFA's home-grown player rule*. The University of Liverpool and Edge Hill University.
- Darby, P., Esson, J., & Ungruhe, C. (2024). Women's transnational migration through football: Possibilities, responsibilities, and respectability in ghana. *International Review for the Sociology of Sport*, 59(5), 747-765

- Elliott, R. (2012). *Football and international relations: People, places, power*. In Football: Politics of the global game, Warsaw, Poland, 1 June 2012
- Esson, J. (2015). Escape to victory: Development, youth entrepreneurship and the migration of Ghanaian footballers. *Geoforum*, 64, 47-55.
- Europa, (2024). *Annual inflation rates*. Erişim adresi <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-euro-indicators/w/2-18122024-ap>. Erişim tarihi: 27.12.2024
- Fair, L. (1997). Kickin'it: Leisure, politics and football in colonial Zanzibar, 1900s–1950s. *Africa: Journal of the International African Institute*, 67(2), 224-251.
- Feess, E., & Muehlheusser, G. (2003). Transfer fee regulations in European football. *European Economic Review*, 47(4), 645-668.
- Kovač, U. (2022). *The precarity of masculinity: Football, pentecostalism, and transnational aspirations in Cameroon*. Berghahn Books.
- Lago-Peñas, C., Peñas, S. L., & Lago, I. (2019). Player migration and soccer performance. *Frontiers in Psychology*, 10, 616.
- Lally, A., Smith, M., & Parry, K. D. (2022). Exploring migration experiences of foreign footballers to England through the use of autobiographies. *Soccer & Society*, 23(6), 529-544.
- Maguire, J., & Falcous, M. (2011). *Sport and migration: Borders, boundaries and crossings*. Routledge.
- Ó'Conaill, S. (2018). *Sustainable financing in football and the EU*. In Research Handbook on EU Sports Law and Policy (pp. 246-260). Edward Elgar Publishing.
- Okwechime, I., & Adetiloye, O. A. (2019). In search of “greener pitches”: African footballers and labor market migration in European football. *World Review of Political Economy*, 10(3), 377-405.
- Oonk, G. (2021). Who may represent the country? Football, citizenship, migration, and national identity at the FIFA World Cup. *The International Journal of the History of Sport*, 37(11), 1046-1065.
- Poli, R. (2010). Understanding globalization through football: The new international division of labour, migratory channels and transnational trade circuits. *International Review for the Sociology of Sport*, 45(4), 491-506.
- Poli, R. (2013). *Africans' status in the European football players' labour market*. In Fringe nations in world soccer (pp. 122-135). Routledge.
- Relvas, H., Littlewood, M., Nesti, M., Gilbourne, D., & Richardson, D. (2010). Organizational structures and working practices in elite European professional football clubs: Understanding the relationship between youth and professional domains. *European Sport Management Quarterly*, 10(2), 165-187.
- Richardson, D., Littlewood, M., Nesti, M., & Benstead, L. (2012). An examination of the migratory transition of elite young European soccer players to the English Premier League. *Journal of Sports Sciences*, 30(15), 1605-1618.

Rohde, M., & Breuer, C. (2016). Europe's elite football: Financial growth, sporting success, transfer investment, and private majority investors. *International Journal of Financial Studies*, 4(2), 12.

Scherrens, J. (2007). *The muscle drain of African football players to Europe: trade or trafficking?* (Doctoral dissertation). University of Graz, Austria.

Silk, M. L., & Andrews, D. L. (2012). *Sport and neoliberalism: Politics, consumption, and culture*. Temple University Press.

Storey, D. (2024). Footballing journeys: Migration, citizenship and national identity. *Journal of Geography in Higher Education*, 48(1), 22-30.

Transfermarkt.de, (2024). *En pahalı transferler*. Erişim adresi <https://www.transfermarkt.com.tr/statistik/transferrekorde>. Erişim tarihi: 17.09.2024

Walters, G., & Rossi, G. (2009). *Labour market migration in European football: Key issues and challenges*. Conference proceedings from the feet-drain conference hosted by the Birkbeck Sport Business Centre in May 2008.

Yiğit, E., & Şişman, M. (2019). Neoliberal dönemde uluslararası futbolcu hareketliliği. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 81-93.

KATKI ORANI CONTRIBUTION RATE	AÇIKLAMA EXPLANATION	KATKIDA BULUNANLAR CONTRIBUTORS
Fikir ve Kavramsal Örgü <i>Idea or Notion</i>	Araştırma hipotezini veya fikrini oluşturmak <i>Form the research hypothesis or idea</i>	Mustafa DEMİR Muazzez ŞAŞMAZ ATAÇOĞU
Tasarım <i>Design</i>	Yöntem ve araştırma desenini tasarlamak <i>To design the method and research design.</i>	Okan KILIÇKAYA Muazzez ŞAŞMAZ ATAÇOĞU
Literatür Tarama <i>Literature Review</i>	Çalışma için gerekli literatürü taramak <i>Review the literature required for the study</i>	Mustafa DEMİR
Veri Toplama ve İşleme <i>Data Collecting and Processing</i>	Verileri toplamak, düzenlemek ve raporlaştırmak <i>Collecting, organizing and reporting data</i>	Mustafa DEMİR Okan KILIÇKAYA
Tartışma ve Yorum <i>Discussion and Commentary</i>	Elde edilen bulguların değerlendirilmesi <i>Evaluation of the obtained finding</i>	Mustafa DEMİR Muazzez ŞAŞMAZ ATAÇOĞU
Destek ve Teşekkür Beyanı/ Statement of Support and Acknowledgment Bu çalışmanın yazım sürecinde katkı ve/veya destek alınmamıştır. <i>No contribution and/or support was received during the writing process of this study.</i>		
Çatışma Beyanı/ Statement of Conflict Araştırmacıların araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur. <i>Researchers do not have any personal or financial conflicts of interest with other people and institutions related to the research.</i>		
Etik Kurul Beyanı/ Statement of Ethics Committee Bu araştırma İstanbul Gelişim Üniversitesi Etik Kurulunun 15.03.2024 tarihli 2024-04 sayılı kararı ile yürütülmüştür. <i>This research was conducted with the decision of Istanbul Gelisim University Ethics Committee dated 15.03.2024 and numbered 2024-04.</i>		

Bu eser [Creative Commons Atf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) ile lisanslanmıştır.